

دانشگاه علامه طباطبائی

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

پایان نامه کارشناسی ارشد آموزش و پرورش تطبیقی

موضوع:

بررسی تطبیقی سیر تحولات نظام آموزش عالی در کشورهای کره جنوبی، آلمان و ایران

استاد راهنما:

آقای دکتر احمد آقازاده

استاد مشاور:

خانم دکتر گلنار مهران

استاد داور:

آقای دکتر عباس عباسپور

پژوهشگر:

داریوش مدنی

شهریور ۱۳۹۰

چکیده

این پژوهش که به روش توصیفی انجام گرفته حاصل مقایسه محتوی و برنامه ها آموزشی، روشهای آموزش و اداره آموزشی و چگونگی اجرا، ابعاد مختلف کمی و کیفی در آموزش عالی، کنترل و نظارت آموزشی، برنامه های آینده آموزشی هر سه کشور میباشد که بر اساس آمارهای بانک جهانی، سازمان علمی و فرهنگی یونسکو و سازمان همکاری های علمی اقتصادی اروپا oecd تهیه گردیده است. چشم انداز آموزش عالی در کشورمان بدلیل تعداد بالای دانشجویان و علاقه مند به تحصیلات براساس داده های کمی از رشد خوبی برخوردار است. ولی از بعد کیفی مناسب نیست. در کشور کره طی سالهای ۱۹۸۰ تا ۱۹۹۵ آموزش عالی از رشد چشمگیری برخوردار گردید این کشور با گذر از مرحله نخبه گرایی^۱ صرف در آموزش عالی طی دو دهه ۱۹۶۰ تا ۱۹۸۰ و سرمایه گذاری های کلان توسط بخش خصوصی وارد مرحله آموزش انبوه^۲ گردید و نرخ ثبت نام از دوره متوسطه به آموزش عالی به ۸۰ درصد رسیده است و هم اکنون آموزش عالی وارد مرحله جهانی^۳ گردیده. کشور آلمان در تمامی شاخص های آموزش عالی از هر دو کشور برتر میباشد

واژه های کلیدی :

آموزش عالی کره، موسسات آموزش عالی آلمان، پژوهش در دانشگاه، آموزش عالی و کیفیت

---

¹ Elit education

² Mass education

³ Universalization of university

با تشکر از زحمات اساتید

و خانواده عزیزم

و تقدیم به تمامی تشنگان علم

و آگاهی ....

فهرست مطالب :

عنوان.....	.....
چکیده.....	.....
مقدمه.....	..... ۱
بیان مسئله.....	..... ۳
اهمیت و ضرورت تحقیق.....	..... ۷
اهداف تحقیق.....	..... ۹
تعاریف عملیاتی.....	..... ۱۰
سوالات تحقیق.....	..... ۱۲

فصل دوم : مبانی نظری و پیشینه تحقیق

تاریخچه تحولات آموزش عالی در ایران.....	..... ۱۶
ارکان نظام آموزش عالی ایران.....	..... ۱۷
جریانهای متنوع در آموزش عالی ایران.....	..... ۲۰
گزینش دانشجویان در ایران.....	..... ۲۳
برنامه ریزی درسی در آموزش عالی.....	..... ۲۷
نمودارهای آماری وضعیت کمی و کیفی آموزش عالی در ایران (گزارش ملی) ۸۸-۸۷.....	..... ۲۹
جداول آماری از شاخصهای اقتصادی، آموزشی و اجتماعی کشور ایران (منبع بانک جهانی) ۱-۲.....	..... ۴۲
اهداف آموزش عالی کشور در پایان گستره زمانی سند چشم انداز ۲۰ ساله.....	..... ۴۵
برنامه‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.....	..... ۴۹
برنامه‌های معاونت آموزشی.....	..... ۶۶
توزیع استانی جمعیت و جمعیت دانشجویی کشور و شاخص تعداد دانشجویان در یکصد هزار جمعیت جدول.....	..... ۷۴
برنامه‌های دفتر همکاری‌های علمی بین‌المللی.....	..... ۸۲

- ۸۶..... آموزش عالی در کشور آلمان.....
- ۸۸..... موسسات قانون گذار و اجرایی اصلی آلمان.....
- ۹۲..... تاریخ معاصر آلمان اقتصاد.....
- ۱۰۱..... آلمان سرمایه گذاری های خارجی.....
- ۱۰۶..... نمودار سهم بخشهای اقتصادی در اقتصاد آلمان.....
- ۱۰۸..... عرصه فرهنگ در آلمان.....
- ۱۱۳..... نمودار پیشینی رشد جمعیت در آلمان از سال ۲۰۰۲ تا سال ۲۰۲۰.....
- ۱۲۰..... آموزش، علم، پژوهش.....
- ۱۲۱..... آموزش در مدارس.....
- ۱۲۴..... اصول بنیادی و هدفهای کلی در آموزش عالی آلمان.....
- ۱۲۷..... انواع موسسات آموزش عالی در آلمان.....
- ۱۳۱..... سیستم نمرات در آموزش عالی.....
- ۱۳۱..... برترین دانشگاهها و موسسات آموزش عالی پژوهشمدار.....
- ۱۳۳..... اصلاحات در آموزش عالی برای ورود به عرصه رقابت بین المللی.....
- ۱۳۵..... گسترش نظام آموزش عالی در آلمان.....
- ۱۳۷..... دانشگاه های فنی و مؤسسه های آموزش عالی تخصصی.....
- ۱۳۸..... جهت گیری آموزش عالی در دوران معاصر.....

- ۱۴۱..... پژوهش در بخش خصوصی
- ۱۴۲..... پژوهش در خارج از دانشگاهها (موسسات و انجمنهای علمی)
- ۱۴۵..... برنامه های آینده آموزش عالی در آلمان
- ۱۶۴..... فرایند بولونیا در آلمان وجداول
- ۱۵۷..... آموزش عالی در کره جنوبی
- ۱۵۸..... نظام سیاسی در کره جنوبی
- ۱۶۲..... اهداف و سیاستهای آموزش عالی کره
- ۱۶۴..... انواع موسسات آموزش عالی
- ۱۶۸..... اقتصاد کره و بازار کار
- ۱۷۵..... مدل توسعه ملی کره جنوبی
- ۱۷۶..... بررسی چگونگی گسترش آموزشی عالی در کره
- ۱۷۷..... پیشنهادات کارشناسان سازمان همکاری های علمی واقتصادی
- ۱۸۲..... وضعیت جاری نظام آموزش عالی در کره
- ۱۸۲..... اهداف دولت کره برای نظام آموزش عالی
- ۱۸۳..... بخش خصوصی ودولتی
- ۱۸۴..... نحوه گزینش دانشجو
- ۱۸۵..... انواع دانشگاهها و موسسات آموزش عالی در کره

- ۱۸۷..... آموزش مادام العمر.....
- ۱۸۸..... شهریه درنظام آموزش عالی کره.....
- ۱۸۹..... شیوه های حمایت از آموزش عالی.....
- ۱۹۰..... مقایسه کشور کره با سایر کشورهای صنعتی.....
- ۱۹۱..... زنان و تحصیلات عالی.....
- ۱۹۵..... جداول تعداد مؤسسات آموزش عالی کره.....
- ۱۹۷..... اصلاحات نوین در آموزش عالی کره.....
- ۱۹۸..... پروژه ارتقاء دانشگاههای منطقه ای.....
- ۱۹۹..... سیستم بانک واحد علمی.....
- ۲۰۱..... سیاستهای کره جنوبی در تقویت و توانمند سازی آموزش عالی.....
- ۲۱۷..... اهداف و خط مشی های دولت کنونی کره.....
- ۲۱۸..... آینده در بخش آموزش عالی کره.....
- ۲۲۰..... سرمایه گذاری در آموزش عالی کره جنوبی.....

فصل سوم

- ۲۰۷..... روش تحقیق.....
- ۲۰۸..... شیوه گرد آوری داده ها.....
- ۲۰۹..... شیوه تجزیه و تحلیل داده ها.....

فصل چهارم

- ۹ چالش پیش روی آموزش عالی ایران.....۲۱۳
- نشانه‌گر ماتریکس نقاط قوت و ضعف آموزش عالی در کره ۲۱۶
- بررسی ماتریکس نقاط قوت و نقاط ضعف در آموزش عالی ایران.....۲۱۷
- اعتبارات هزینه ای دانشگاهها و موسسات آموزش عالی دولتی ایران ۱۳۸۴-۱۳۸۷ منبع گزارش ملی آموزش.....۲۲۰
- جدول شاخصهای مالی در آموزش عالی ایران(منبع گزارش ملی آموزش عالی).....۲۲۱
- جداول تطبیقی مبانی کمی آموزش عالی در هر سه کشور ایران آلمان و کره بر اساس دادهها.....۲۲۲
- بررسی و تجزیه تحلیل شاخص های آموزش عالی در ایران به همراه جداول ۲۲۳
- جدول مقایسه ای نسبتهای کمی در آموزش عالی در هر سه کشور.....۲۲۴

فصل پنجم

- نتیجه گیری بحث و پیشنهادات.....
- شاخص استاد به دانشجو:.....۲۲۶
- نسبت بخش خصوصی به بخش دولتی.....۲۲۶
- شاخص درصد مخارج آموزش عالی از کل مخارج عمومی آموزش.....۲۲۸
- شاخص درصد دانشجویان دختر از کل دانشجویان ۲۲۹

۲۲۹.....وضعیت کارکرد پژوهشی در ایران.....

۲۳۲.....نتیجه گیری پایانی.....

۲۳۴.....پیشنهادات.ومحدودیت ها.....

۲۴۱.....ضمائم.....

فصل اول

مقدمه

دانش همان قدرت است، این سخن فرانسیس بیکن از شاخص ترین دعاوی ظهور دنیای مدرن است. چند سده به طول انجامید تا الوین تافلر با تعبیر "جابجا شدن قدرت"^۴ از عصر فناوری اطلاعات بحث کرد که در آن ثروت ملل موکول و مبتنی بر سهم آنان در تولید و مبادله دانش جهانی است. بدین ترتیب و در جامعه دانش، آموزش عالی و کیفیت آن به مسئله راهبردی برای بقاء و توسعه و حاکمیت سرزمینی ملتها مبدل شده است، بطوری که بدون آن امکان اداره خوب کشور از ترافیک تا نظام سلامت، تا پیشرفت و رضایت عمومی و امنیت ملی فراهم نمی آید.

دانشگاهها نقش مهمی در تولید اندیشه های جدید و نیز انباشت و انتقال دانش جدید دارند، با این همه در امور مربوط به توسعه در حاشیه مانده اند هر چند آنها دیگر یگانه تولید کنندگان دانش مورد نیاز برای توسعه نیستند، اما از رهگذر پژوهش و آموزش شان به تولید تخصص، مدیریت توسعه، طراحی دگرگونی های اجتماعی، و حفظ ارزش ها و ویژگیهای فرهنگی کمک می کنند.

آموزش در رشد درآمد ملی و درآمدی های افراد سهیم است. اگرچه در جوامع کشاورزی، زمین منبع اصلی ثروت و درآمد بود، اما در جوامع صنعتی، سرمایه و ماشین افزار اهمیت یافتند. در جوامع اطلاعاتی امروز، دانش به

---

⁴ Power-shift

پیش برنده رشد اقتصادی و توسعه است. آموزش عالی منبع اصلی دانش - تولید، اشاعه و جذب آن توسط هر جامعه ای است.

در حال حاضر، رشد اقتصادی به قابلیت تولید کالاهای مبتنی بر دانش وابسته است. با این حال، آینده نظام های اقتصاد و دانش تا حدود زیادی به قابلیت آنها برای تولید دانش از طریق پژوهش و توسعه بستگی دارد تا به کالای مبتنی بر دانش. بدین قرار، نظامهای اقتصاد دانش ارزش بسزایی را به خود اختصاص می دهند و اولویت برتر را به تولید و توزیع دانش میبخشند مؤسسات آموزش عالی منبع اصلی تدارک سرمایه انسانی مورد نیاز برای تولید دانش هستند.

برخی از کشورها با آن که بیش از کشورهای دیگر دانش تولید می کنند، اما انحصار آن را در اختیار ندارند. دانش، به واسطه فناوری های اطلاعات، سریع تر از سرمایه یا افراد از مرزهای ملی فرا می رود. این امر نظامهای اقتصاد دانش را - هم در جهت گیری و هم در شیوه عمل شان - جهانی می سازد.

مطالعات تطبیقی مشهور هاربی سون و مایرز ۱۹۶۴ که در ۷۵ کشور جهان از نظر سطح اقتصاد و شاخص توسعه با یکدیگر مقایسه شدند نشان داد که بین رشد اقتصادی و توسعه آموزش و پرورش بویزه در سطح دانشگاهی همبستگی و نسبت مستقیمی وجود دارد. (فیوضات، ۱۳۸۲، ص ۳۰)

امروزه، دانشی زیاد به بهایی بسیار اندک قابل حصول است، اما دسترسی پذیری و بهره گیری از آن به قابلیت انسان برای پردازش و جذب آن بستگی دارد. حتی اگر قابلیت کشوری در تولید دانش ضعیف هم باشد، باز قابلیت آن برای پردازش و جذب دانش ضرباهنگ توسعه آن کشور را تعیین می کند. بنابراین، آموزش عالی در افزایش قابلیت جذب و به کارگیری دانش نقشی تعیین کننده می آفرین

بیان مساله

در کشور ایران مطابق برنامه چهارم توسعه، مقرر شده است که شاخص "ثبات نام در آموزش عالی"^۵ از نرخ ۱۸.۲ در سال ۱۳۸۳ به ۳۰٪ در سال ۱۳۸۸ برسد و این مستلزم رشد بسیار سریع و زیاد در تعداد دانشجویان و برنامه های آموزش عالی است و چنانچه فرایندی برای اطمینان از کیفیت نهادینه نشود در معرض اتلاف منابع مادی و انسانی، به تعویق افتادن دستیابی به اهداف توسعه کشوری و در ماندگی نظام ملی دانش و نوآوری از مواجهه با چالشهای جهانی شدن و رقابتی شدن و در نتیجه، عدم احراز توانایی و اعتبار لازم برای تعامل خلاق و رضایتبخش در سطح بین المللی قرار خواهیم گرفت.

کیفیت آموزش و پژوهش از جمله دغدغه های اصلی نظامهای آموزش عالی در اغلب کشورهای دنیا بوده است. برخی از کشورها در دو دهه اخیر از طریق ارزیابی مستمر این تشویش را کاهش داده اند و در جهت رفع آن کوشیده اند. نظامهای آموزش عالی در کشورهای مختلف، در اثر تحولات جهانی در دو دهه گذشته با روندهایی روبرو شده اند که نه تنها فرایند عملیاتی آنها را تحت تاثیر قرار داده، بلکه هدفهای آنها را نیز متحول کرده است از جمله این روندها، میتوان به دانش محور شدن اقتصاد و نیز فناوری های اطلاعات و ارتباطات اشاره کرد (word

(Bank 2002

فزونی تقاضا برای آموزش عالی نسبت به عرضه محدود خدمات آن بویژه در بخش دولتی، یک از چالشهای اساسی نظام آموزش عالی کشور است. تداوم عوامل موثر بر رشد تقاضا برای آموزش عالی از جمله تغییرات جمعیتی و

گزارش ملی آموزش عالی ۱۳۸۷^۵

ترکیب سنی جوان آن، محدودیت اعزام به خارج برای ادامه تحصیل و عدم برنامه ریزی مناسب برای ایجاد فرصت های شغلی کافی، روند شهرنشینی و انتظارات جامعه در خصوص بهره مندی از حقوق اجتماعی اقتصادی همه حاکی از تداوم روند تقاضای آموزش عالی البته با ترکیب و ویژگیهای خاص است و از آنجا که علیرغم توسعه بخش آموزش عالی غیر دولتی، بدلائل مختلف همچنان تقاضا برای ورود به دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی دولتی، نقطه ثقل تقاضای آموزش عالی را تشکیل می دهد، برنامه ریزی برای پاسخگویی به تقاضای اجتماعی بعنوان یکی از رویکرد های برنامه ریزی توسعه آموزش عالی مطرح است و این مهم خود ضرورت شناخت ابعاد مختلف این پدیده و برآورد حجم تقاضای اجتماعی در سالهای آتی را مطرح میکند. اگرچه محدودیت منابع دولتی در دهه های اخیر و رواج تفکر اقتصاد نئولیبرالیستی و اجرای سیاست های آزاد سازی اقتصادی به غلبه تفکر برنامه ریزی نیروی انسانی و روشهای کمی آن در دو برنامه توسعه اقتصادی اجتماعی فرهنگی کشور انجامید و در همین راستا تبصره ۳۶ قانون برنامه دوم، مطالعات مربوط به تعیین سهم بخش دولتی و غیر دولتی در آموزش عالی کشور را در دستور کار سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و سپس بخش آموزش عالی قرار داد، لیکن الزامات جهانی شدن اقتصاد فاصله رو به تزاید کشور های در حال توسعه و توسعه یافته رسالت های متفاوت و تعاریف کاملا جدیدی از وظایف این بخش را در سال های اخیر در سطح دنیا مطرح کرده اند که با اعطای نقش محوری به نظام آموزش عالی و حاکمیت دیدگاه حداکثر گرایانه در توسعه این بخش، دیگر انتخاب دو راه حل گوشه ای توسعه بر مبنای نیاز اقتصادی یا تقاضای اجتماعی منسوخ شده است و بجای آن راه های گزینش و تقویت منابع انسانی بالقوه برای پایه گذاری توسعه همه جانبه سطح دانش کشور اهمیت یافته است که در این گزینش، خیل عظیم متقاضیان آموزش عالی به عنوان یک منبع مهم و پایه می تواند از یک تهدید به یک فرصت تبدیل شود.

اگر دانش منبع رشد اقتصادی باشد، تفاوت در توزیع آن به منبع نابرابری در میان ملتها تبدیل می گردد. مطالعات نشان می دهند هر جا که میزان نام نویسی در آموزش عالی اندک باشد نابرابری ها در کسب درآمد بسیارند. مقایسه وضعیت کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته این نکته را بیشتر آشکار می سازد. مطلب چنین قابل تبیین است که نرخ های نام نویسی در آموزش عالی و تفاوت های بسیار در میزان درآمد، در مراحل آغازین توسعه بسیاری از کشورها، توأمان وجود دارند.

فواید فردی آموزش عالی بخوبی پیداست: استخدام شدن بهتر، برخورداری از حقوق بیشتر، امکان بیشتر برای انواع مصارف و پس انداز، درآمدها، از حرفه ای تا حرفه دیگر، تفاوت چشمگیری دارند. این تفاوت درآمدها را چه چیزی تعیین می کند؟ در این زمینه نیز آموزش عالی به صورت متغیر مهمی جلوه گر می شود که، برای بهبود سطوح درآمد افراد نقش معنی دار می آفریند

گاهی در شرایطی که توزیع جمعیت تا حدود زیادی برابر است، این امکان وجود دارد که توزیع منابع طبیعی به لحاظ جغرافیایی دستخوش ناهنجاری هایی گردد. در این صورت، فرادستان به تسهیلات و منابع دسترسی آسانی دارند، در حالی که یگانه دارایی فرودستان نیروی کار آنهاست. سرمایه گذاری برای بالابردن سطح نیروی کار به قصد تجارت آن جهت کسب دستمزدهای بیشتر، بهترین راه برای افزایش درآمد و کاهش فقر است. آموزش دادن به فرودستان به کاهش نابرابری ها و فقر کمک می کند. شواهد برآمده از پژوهش های تجربی در هند حاکی از آنند که آموزش عالی لبرای کاهش فقر مطلق ونسبی نقش معنی داری را بازی میکند

پیدایش دانشگاهها با هدف کسب دانش و دستیابی به حقایق هستی منشأ بروز تحولات بسیاری در جوامع انسانی بوده است. آموزش عالی با تخصصی شدن دانش و تربیت نخبگان جامعه در شاخه های مختلف دانش بشری همراه

بوده است. با گسترش دانشگاهها نه تنها نیروی انسانی مورد نیاز جامعه تربیت شده‌اند، بلکه زیرساختهای فکری و فرهنگی جامعه برای برخورداری از روشها و فناوریهای نو نیز فراهم شده است. از این نظر آموزش عالی را می‌توان مؤثرترین روش سرمایه‌گذاری در منابع انسانی دانست که با آموزش، دانش‌افزایی و ارتقای نگرشها و مهارتها، زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی لازم را برای توسعه ملی فراهم می‌سازد. هدف توسعه در همه کشورها بهبود زندگی انسان و ارتقای کیفیت آن با توجه به آرمانها و ارزشهای مورد قبول آنهاست.

توسعه حرکتی مستمر و پویا به منظور افزایش توانایی انسانها در رفع نیازهای مادی و معنوی از طریق گسترش متوازن ساختارها و نهادهای اجتماعی است. محرک اصلی در توسعه جامعه دانشهای نوین، ایده‌های تازه و آرمانهای جدید است. آموزش عالی منبع تولید اندیشه، دانش و ایده‌های نو است. نقش آموزش عالی در توسعه اقتصادی کشورها، چه در اقتصادهای مبتنی بر تکنولوژی‌های پیشرفته و چه در کشورهای تازه صنعتی شده و در حال توسعه، چشمگیر و بی‌بدیل ارزیابی می‌شود. از نظر اجتماعی نیز آموزش عالی تأثیر بسزایی در تحولات جامعه ایفا می‌کند. از این نظر دانشگاهها از مهمترین نهادهای اجتماعی‌اند که موجب افزایش مشارکت، تحرک اجتماعی، عقلانیت جمعی، شکل‌گیری همگرایی ملی و گسترش نهادهای مدنی می‌شوند، لذا در مجموع می‌توان آموزش عالی را به عنوان مهمترین عامل و محرک اصلی در توسعه ملی جوامع دانست در کشور ایران، آموزش عالی در طول بیش از هفتاد سال سابقه رسمی خود با فراز و نشیبهای بسیاری روبه‌رو بوده است، اما همواره در این مدت، دانشگاهها مرکز تربیت نیروی انسانی متخصص و منبع گسترش اندیشه‌های نو در جامعه بوده‌اند. برنامه چهارم به عنوان برنامه توسعه مبتنی بر دانایی که گام اول در تحقق چشم‌انداز بیست ساله ایران تلقی می‌شود، نشان دهنده عزم راسخ کشور برای حاکمیت بخشیدن به دانش در همه امور سیاستگذاری، برنامه‌ریزی، اجرا و نظارت و ارزیابی است و این برای جامعه علمی کشور افتخاری بزرگ و مسئولیتی عظیم محسوب می‌شود.

اهمیت و ضرورت تحقیق

همانگونه که اشاره شد هدف از این مطالعه ارائه درک درستی از مفاهیم و رویکردهای اجرای اصلاحات آموزشی در بخش آموزش عالی در کشورهای آلمان و کره جنوبی است تا بتوان بر مبنای آن با توجه به وضعیت کنونی نظام آموزش عالی ایران برای برنامه پنجم توسعه در این بخش راهبردهایی را برگزید که بتواند به توسعه متوازن آموزش عالی بینجامد .

حوزه و زمینه های راهبردهای اصلاحی که میتواند در بر گیرنده سیاستهای کلی و عملیاتی برای وضعیت ایران باشد با توجه به فاصله نسبتا زیاد وضع موجود آموزش عالی تا وضع مطلوب در بر گیرنده این موضوعات میباشد .

باز تعریف ، تبیین و کاربرست فلسفه آموزش و آموزش عالی بر مبنای تفاهم و خرد جمعی جامعه علمی ایران

والگویی توسعه ملی مشخص

تغییر فرهنگ یادگیری (با تاکید بر توسعه تمامیت فردی)

تمرکز زدایی و پر خور داری مجامع علمی کشور و مدیران مراکز آموزشی در جذب نیروی انسانی ، تدوین برنامه های رسمی و روشهای آموزشی .

توجه به کیفیت برونداها (دانشجویان) و استفاده از فناوریهای مناسب .

روشن و مشخص ساختن نقش و سهم بخش آموزش عالی خصوصی همراه با باز تعریف بخش خصوصی .

تامین و تخصیص منابع مالی لازم متناسب با گسترش آموزش عالی .

در دو دهه گذشته افزایش جمعیت و سایر عوامل موجب افزایش تقاضا برای آموزش عالی گردیده است. نظام آموزشی عالی برای برآوردن تقاضای اجتماعی داوطلبان امتیازاتی را برای اقشار کمتر بهره مند از فرصتهای آموزشی منظور کردند. بدین ترتیب جمعیت دانشجویی چندین برابر در دانشگاهها و موسسات آموزش عالی افزایش یافت و ترکیب اجتماعی آنان متفاوت گردید به طوری که ضرورت یافت آموزش عالی این نیازها و تحولات را مد نظر قرار دهد و اصلاحات لازم را در برنامه های خود اعمال کند.

اهمیت و ضرورت در این مطالعه نیز از بابت تغییر و تحولات کمی که طی این دو دهه در دانشگاه ها صورت گرفته و لزوم بازنگری و اصلاح در برنامه های آموزشی و دوره های تحصیلات دانشگاهی خصوصا در دوره های تکمیلی و ظرفیتها و پتانسیل استفاده از اساتید مجرب برای تربیت نسلی فرهیخته در جهت توسعه هر چه بیشتر فضای تخصصی در کشور میباشد.

اهداف تحقیق

هدف کلی این تحقیق عبارت است از:

مطالعه و تعمق در نظام آموزش عالی و تشریح اهداف و قوانین و اصلاحات آموزشی در دانشگاه های آلمان و کره جنوبی و ایران و بررسی علل پیدایی این تفاوتها و شباهتها در نظام آموزش عالی ممالک مورد مطالعه میباشد.

اهداف فرعی تحقیق

بررسی دوره ها و مقاطع آموزش عالی در دهه اخیر، چگونگی ارزشیابی ها و شیوه اداره آموزش عالی در این کشورها.

استفاده کشورمان از تجربه های کشورهای آلمان و کره جنوبی در ایجاد قوانین اصلاحی در آموزش عالی
تحلیل داده های آموزشی و عملکرد آموزش عالی در ایران و مقایسه با دو کشور آلمان و کره جنوبی
بررسی گسترش نظام آموزش عالی و چالشهای موجود در راه پیوستن به نظام بین المللی آموزش عالی با
استفاده از تجربه سایر کشورها .

سوالات تحقیق

۱- سیر تحولات آموزش عالی و دانشگاهها در طی دهه اخیر در ممالک مورد مطالعه بر چه اهدافی استوار است .

۲- متولیان اصلاحات آموزش عالی در کشورهای مورد مطالعه (آلمان , کره و ایران) کدامند ؟

۳- تحقیق و تولید علم و جایگاه تحقیق در دانشگاهها در ممالک مورد مطالعه در چه وضعیتی قرار دارد (تحلیل کمی) ؟

۴- روند تاریخی اصلاحات مراکز آموزش عالی در کشورهای مورد بحث چگونه بوده است؟

۵- میزان هزینه ها و اعتبارات آموزشی و شاخص های منابع تامین (دولتی و خصوصی) در کشورهای مورد مطالعه چگونه میباشد ؟

۶- شیوه گزینش دانشجویان در دانشگاههای سه کشور آلمان , کره و ایران چگونه میباشد ؟

۷- امکانات آموزشی و امکانات رفاهی دانشجویان در مراکز آموزش عالی در این کشورها چیست؟

۸- چگونگی ساختارهای آموزشی و اداری دانشگاهها و موسسات آموزش عالی در این کشورها ؟

۹- نسبت درآمد سرانه و درآمد ناخالص ملی و به هزینه های آموزش عالی در این ممالک چگونه است ؟

۱۰- اهداف و عملکرد کمی بخش آموزش عالی در تعداد دانشجو نسبت تعداد اعضای هیئت علمی بر

حسب مراتب علمی و نسبت استاد به دانشجو در این کشورها چگونه است ؟

تعاریف عملیاتی مفاهیم

آموزش عالی: مقطع آموزشی در سطح بالاتر از متوسطه که در آن دوره های کوتاه مدت و بلند مدت تخصصی اجرا میگردد و به دانش آموختگان این دوره ها مدارک معتبر و رسمی دانشگاهی (کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترای حرفه ای پزشکی و دکترای تخصصی) اعطا میگردد

آموزش عالی کوتاه مدت: به مجموعه فعالیتهای آموزشی اطلاق میشود که حداکثر طول مدت آن بعد از اتمام دوره متوسطه دو سال است. کاردانی (دیپلم تعلیمات عالی) یا فوق دیپلم.

آموزش عالی بلند مدت: آموزش دانشگاهی که معمولاً در راس هرم آموزش عالی قرار دارد و هدف غایی آن تربیت افرادی متخصص، کارشناس و ذیصلاح از نظر علمی و فنی برای کشور است طول مدت تحصیل حداقل چهار سال است که به اخذ درجه کارشناسی (لیسانس) منتهی میگردد. دوره های فوق لیسانس و دکتری نیز در دانشگاهها نیز جزو آموزشهای بلند مدت (تکمیلی) میباشند.

آموزش و پرورش تطبیقی، احمد آقازاده، ص ۸۰، سمت ۱۳۸۲⁶